

PRÁCE S TEXTEM, SLOH, LITERATURA

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Za několik minut musí student opsat matematické nebo jiné cvičení, které si zapomněl doma vypracovat, vstřebat do sebe deset stránek dějepisného opáčka, našprtat dvacet nepravidelných sloves, připravit taháky na kompozici a tak podobně.

(V. Žák, Študáci a kantoři, upraveno)

1. Který z následujících typů výrazů se uplatňuje ve výchozím textu?

- a) slangové výrazy
- b) argotické výrazy
- c) výrazy z obecné češtiny
- d) výrazy z místního nářečí

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2 - 3

- 1) Poplatková povinnost vzniká držiteli psa v den, kdy pes dovrší stáří tří měsíců, či v den, kdy nabyl psa staršího tří měsíců.
- 2) V případě držení psa po dobu kratší než jeden rok se platí poplatek v poměrné výši, která odpovídá počtu i započatých kalendářních měsíců. Při změně místa trvalého pobytu nebo sídla zavazká držitel psa poplatek od počátku kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém změna nastala, nově příslušné obci.³⁾

§ 2 odstavce 3 a 4 zákona o místních poplatcích

(www.hostejov.cz, upraveno)

2. Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- a) Součástí textu je poznámka pod čarou odkazující k právnímu předpisu.
- b) Jde o oznámení, protože text informuje o určité nadcházející události.
- c) Jde o zpravodajské sdělení, text tedy náleží k funkčnímu stylu publicistickému.
- d) Účelem textu je zhodnotit úpravu zákona zmíněného v poznámce pod čarou.

3. Vypište z výchozího textu výraz, který není pro daný funkční styl typický:

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 4 - 5

*******: Brangelina končí, svět se hroutí. Nebo spíš trojčí**

Někdo zjevně zešílel. A není to Angelina Jolie, která požádala o rozvod, ani Brad Pitt, kterého to rmoutí. V Česku se jen letos za prvního půl roku rozvedlo dvanáct tisíc manželství, a nikdo kvůli tomu nemluví o „konci jedné éry“ jako zpěvačka Adele. Adele ovšem nebyla zdaleka jediná, kdo smutečným proslovem na vlastním koncertu pocítil potřebu zaplakat nad jedním soukromým rozvodem. Shrňme si nejkřiklavější milníky.

V prvních minutách po zveřejnění zprávy, že se Angelina Jolie a Brad Pitt rozvádějí, přesáhla odezva jen na Twitteru trojnásobně zájem o dění Valného shromáždění OSN. Generální tajemník by se měl vážně zamyslet.

(http://kultura.zpravy.idnes.cz, upraveno)

4. Které z následujících slov patří na vynechané místo (***) ve výchozím textu, a nejlépe tak vystihuje jeho charakter?**

- a) Recenze
- b) Interview
- c) Komentář
- d) Oznámení

5. Která z následujících možností zdůvodňuje užití uvozovek ve výchozím textu?

- a) Uvozovky označují citaci.
- b) Uvozovky jsou užity k označení ironie.
- c) Uvozovky jsou užity k označení výkladu významu.
- d) Uvozovky označují odkaz na jinou webovou stránku.

6. Seřadte jednotlivé části textu (A - E) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost:

- A. Když hvězdolet zmizel, strážník sehnul hlavu a pomalu šel k paní Mooshabrové. Paní Mooshabrová rychle přešla ulici na druhý chodník a tam pak zas zpomalila krok, noha ji bolela. Přešla křižovatku u obchodního domu Slunečnice, na němž zářily neony, pohlédla na blízké kiosky, u nichž pár lidí jedlo a pilo, a tu měla dojem, jako by ji někdo sledoval.
- B. Vracela se parkem, ale zkratkou, a trochu ji bolela noha. Vyšla z parku a tu viděla na chodníku pod lampou strážníka.
- C. Tentýž dojem měla, když nahlédla z křižovatky do velké třídy, v níž byla redakce Rozkvětu a v dálce náměstí Albína Rappelschlunda s jeho opentlenou sochou. Otočila se však, až když vcházela do tří bídných ulic v blízkosti svého domu, ale nikdo za ní nebyl.
- D. Měl černou helmu se stříbrným kováním, na ramenou třásně a s rukama na zádech hleděl na nebe, kde právě mizela červená a zelená světla nějakého hvězdoletu.
- E. Jen dva výrostci šli opodál a zírali na ni docela tak jako všichni jiní lidé. Pak přišla domů.

(L. Fuks, Myši Natálie Mooshabrové)

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____

7. Seřadte jednotlivé části textu (A - E) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost:

- A. John zavejsknul si ve syčící pěnu:
„Má dceruška si chystá veselku,
dnes pomohu jí k věnu!“
- B. Bouř žene koráb u divokém běhu.
John lampu klamnou k skále přivěsil
a dí: „Bůh žehnej břehu!“
- C. John nenavykl marně tratit času,
svou sekýru hned v koráb zarazil,
vtom z nitra doslechl hlasu.
- D. A koráb k světlu žene se a v trysku
se náhle přes úskalí překotil,
a stěžněm vězí v písku.
- E. A člunek jeho jako liška běží
po těžkých vinách tam, kde zvrhlá loď
jak černá rakev leží.

(J. Neruda, Balady a romance, upraveno)

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 8

Stráž bílá květy horského jeřábu,

Táž za pozdního podzimu, odstíny červeně, žluti, hnědi, purpuru a světlé i temné zeleně,

Hustý povlak trávy, zvěř a ptáci, osamělý neupravený břeh, planá jablka, oblázky,

Krásné odkapávající úlomky, nedbalý seznam jedné věci za druhou, jak jsem je k sobě náhodně přivolával
nebo na ně myslil,

Skutečné básně (neboť co nazýváme básněmi, jsou pouze obrazy),

Básně noční osamělosti a lidí, jako jsem já, [...]

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden, upraveno.)

8. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), či nikoli (N):

a) Text má estetickou funkci, jde tedy o umělecký text.	ANO	NE
b) Text vykazuje znaky uměleckého textu, jedná se o poezii.	ANO	NE
c) Text je příkladem uměleckého textu psaného formou dramatu.	ANO	NE
d) Text je příkladem neuměleckého textu psaného volným veršem.	ANO	NE

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 9 - 10

Osudy Mojžíře Povolného (25. listopadu 1921 - 21. srpna 2012) by vydaly na napínavý román. Studentská léta za nacistické okupace strávil nuceně nasazený v boskovické zbrojovce, po válce jako sympatizant a aktivní člen národních socialistů stoupal stranickou hierarchií a patřil k mladým nadějím. Působil v think-tanku strany, v oddělení pro vědeckou politiku, která sdružovala talentované akademiky a věnovala se politickým analýzám. Z nich bylo jasné, že komunisté se nezadržitelně derou k moci a v republice přitahuje. Bezprostředně po únoru Povolný jako mnoho dalších demokratů odešel za dramatických okolností do exilu a na poslední chvíli unikl jistému vězení. StB měla na schopného mladíka políčeno již dlouho a nezapomněla na něj ani za hranicemi.

(Živá historie, 10/2012, upraveno)

9. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi obsaženými ve výchozím textu (A), či nikoli (N):

a) Výchozí text informuje o vydaném napínavém románu o životě M. Povolného.	ANO	NE
b) M. Povolný uprchl z vězení a spolu s dalšími demokraty za dramatických okolností emigroval.	ANO	NE
c) M. Povolný byl autorem analýzy, která upozorňovala na touhu komunistů z řad národních socialistů po moci.	ANO	NE
d) Protože byl M. Povolný aktivním členem národních socialistů, byl během studií v době okupace nuceně nasazen.	ANO	NE

10. Ve kterém z následujících úseků výchozího textu je vyjádřen subjektivní názor autora?

- by vydaly na napínavý román
- věnovala se politickým analýzám
- v oddělení pro vědeckou politiku
- nuceně nasazený v boskovické zbrojovce

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 11

„A já vás zvu večer do restaurace na večeři,“ řekl Leon, aby Paulinu navnadil. Zmocnila se ho touha po improvizované vyjíždce. Zima letos byla skutečně příliš dlouhá a obzvláště nevládná.

Ačkoli proti ***** nebylo možné mít námitky, Paulina jich našla hromadu, jednu nesmyslnější než druhou. Důvody, proč vyjíždka nepřichází v úvahu, měly váhu mořské pěny.

(L. Martinek, Let želvy)

11. Která z následujících možností nejlépe odpovídá komunikační funkci tučně vyznačené věty, a patří tak na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- a) otázce
- b) návrhu
- c) žádosti
- d) nařízení

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 12

Jak ze zdravé země vyrobí ohroženou

Možná jste to už taky slyšeli: Na českém realitním trhu už zase existuje cenová bublina. No – tentokrát to nevypadá jen na píárovou zprávu spojených realitních kanceláří. Tentokrát vysílá kouřové signály dokonce i ČNB.

A nejenže vysílá kouřové signály. ČNB už taky jedná. Aktuálně dělá všechno pro to, aby růst cen nemovitostí a tempo rozdávání hypoték zbrzdila. Nemohu si pomoci, případně mi to jako podpálit si vlastnoručně dům a pak se ho snažit uhasit. Benzinem.

Protože ve světě peněz vše souvisí se vším, kořeny celé téhle lapálie jsou už dost staré. Leží v dobách, kdy se centrální banka poprvé vyděla, že by se u nás také mohla inflace zpomalit.

(www.parlamentnilisty.cz, upraveno)

12. Které z následujících tvrzení není v souladu s výchozím textem?

- a) Nadpis textu působí manipulativně.
- b) V textu se objevuje nadsázka i ironie.
- c) Nad ověřenými fakty v textu převládají vlastní názory autora.
- d) Tématem textu jsou možnosti podpory nákupu a prodeje nemovitostí.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 13

A právě povahu pana Rosse jeho pomlouvači jaksi opomněli důkladně prozkoumat, takže ho prezentují jako poměrně hloupého sportovce závislého na partě. [...]

Ross byl však zároveň vynikajícím studentem (což naprosto odporuje představě hloupého sportovce) a jeho rodiče vypověděli, že se rozhodl vstoupit do světa profesionálního baseballu až po ukončení univerzitních studií, v nichž se chtěl zaměřit na angličtinu. Mezi jeho zájmy patřilo psaní poezie; jedna jeho báseň, psaná půl roku před smrtí, byla dokonce publikována v zavedeném časopisu Everleaf. Otiskujeme ji v příloze č. V.

Jeho spolužáci, kteří přežili, ho také vysoce oceňovali, což je signifikantní. Jen dvanáct jich přežilo večer, který známe ze stránek tisku jako Tragický maturitní ples. Přítomni nebyli jen ti nejneoblíbenější žáci nižších i vyšších ročníků. A jestliže si tito outsideři vzpomínají na Rosse jako na přátelského, dobrosrdečného chlapce (mnozí ho nazvali „dobrým kouskem“), netrpí tím tak trochu teorie profesora Jeroma?

(S. King, Carrie, upraveno)

13. Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- a) Podle teorie profesora Jeroma byl Ross přátelský, dobrosrdečný chlapec.
- b) Spolužáci si vysoce cenili toho, že Rossovi vyšla báseň v časopise Everleaf.
- c) Některými lidmi z okolí byl Ross považován za sportovce s nízkou inteligencí.
- d) Po studiu anglické poezie na univerzitě chtěl Ross hrát profesionálně baseball.

14. Přiřadte ke každé ukázce příslušný funkční styl (A - E):

(Každý funkční styl z nabídky A - E můžete přiřadit pouze jednou.)

- Pořád se mi restartuje telefon, nevím, co s tím mám dělat, budu si asi muset půjčit tátův. Napíšu zítra. _____
- Hlad po chytrém telefonu Samsung Galaxy S21 Ultra 5G, který se tento měsíc začal oficiálně prodávat v tuzemských obchodech, stále neutichá. Poptávka stále převyšuje nabídku, a tak celá řada prodejců přístroj nemá skladem. Situace by se měla zlepšit až v průběhu příštího měsíce. _____
- Rozlišení displeje se udává jako počet pixelů na výšku a na šířku, např. 1080 x 720. Běžně se ale můžete setkat i s dalšími pojmy, jako je HD (1280 x 720), Full HD (1920 x 1080), 2K (2048 x 1080) či 4K neboli Ultra HD (3840 x 2160). Ve skutečnosti však o jemnosti a ostrosti displeje více vypovídá hustota pixelů alias ppi (pixels per inch). Pokud máte například dva telefony s HD rozlišením a jeden má úhlopříčku 4,7 palců, zatímco druhý 5,5, kvalita obrazu bude velmi odlišná. V prvním případě činí 312 pixelů, v druhém 267. _____

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje textů uvedeny, upraveno.)

- A. odborný
- B. umělecký
- C. publicistický
- D. administrativní
- E. prostěsdělovací

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Zcela otevřeně říkám, stejně jako po poradě v Čierné nad Tisou, že není žádných opodstatněných obav o naši suverenitu. Musíme vidět a plně chápat, že naše ČSSR, její postavení v socialistickém společenství i v Evropě se musí opírat o všestrannou internacionální spolupráci se zeměmi socialistického společenství a s mezinárodním komunistickým hnutím. Proto při všem, co jsme dělali v minulých měsících, i při přípravě této porady jsme měli na zřeteli, aby nebyly oslabeny, ale naopak posíleny naše vzájemné vztahy se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi, abychom podpořili další rozvoj socialismu ve světě.

(J. Domaňský, A. Benčík, 21. srpen 1968)

15. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda souhlasí s výchozím textem (ANO), či ne (NE):

a) V textu je dominantní postup vyprávěcí.	ANO	NE
b) Text je doslovem k autobiografickému románu.	ANO	NE
c) Text je reportáží z návštěvy slovenské obce Čierná nad Tisou.	ANO	NE
d) Účelem textu je zburcovat lidi k revoltě vůči Sovětskému svazu.	ANO	NE

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 16 – 19

Svatební

Barunka ještě s panenkou si šeptá
vřetena stromů slunce navíjí
Děvčátka se nikdo neptá
a tak vdali Ji

A pak zrána toho rána
zašel pláčem z kovu vlas
dvířka zámku rozlámána
Vid' Ty bys ráda umřela

Tancovala krásná panna
noc celičkou mezi jiřinama
Hluché květy nikde vůně
nožky tančí srdce stůně

Barunko Němcová

(F. Halas, Naše paní Božena Němcová, upraveno)

16. Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

- a) epické drama
- b) lyrická poezie
- c) lyrizovaná próza
- d) lyrickoepická poezie

17. Která z následujících možností popisuje rým ve výchozím textu?

- a) V první sloce se vyskytuje rým střídavý, ve třetí sloce rým obkročný.
- b) V první sloce se vyskytuje rým střídavý, v druhé sloce rým sdružený.
- c) V první sloce se vyskytuje rým obkročný, v druhé sloce rým střídavý.
- d) V první sloce se vyskytuje rým přerývaný, ve třetí sloce žádný rým není.

18. Který z následujících veršů výchozího textu je založen na kontrastu?

(Kontrast = využití protikladných prvků)

- a) a pak zrána toho rána
- b) nožky tančí srdce stůně
- c) dvířka zámku rozlámána
- d) vřetena stromů slunce navíjí

19. Vypište z druhé sloky výchozího textu verš, v němž se vyskytuje inverze:

(Inverze = nezvyklé řazení slov ve větě – oproti obvyklému pořádku slov)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 20

ALGERNON: *(Prohlíží si chlebičky, dva si vezme a usadí se na pohovce.)*

Mimochodem, díval jsem se vám do účtů a podle záznamů bylo ve čtvrtek večer, když jsem večerel s lordem Shoremanem a panem Worthingem, zkonzumováno osm lahví šampaňského.

LANE: Přesně tak, pane. Odepsal jsem osm a půl lahve.

ALGERNON: Nejde mi do hlavy, proč všichni sluhové nezadaných mužů v jednom kuse pijí šampaňské. Čím to jenom může být? Ptám se čistě pro informaci.

LANE: Řekl bych, že to je tou prvotřídní kvalitou, pane. Vypozoroval jsem, že v domácnostech ženatých mužů je šampaňské jen zřídkakdy kvalitní.

ALGERNON: Zachraň se kdo můžeš! To má manželství opravdu tak demoralizující účinek?

LANE: Podle mě může manželství udělat člověku dobře, pane. Osobně s ním ale mám jen velmi málo zkušeností. Byl jsem ženatý jen jednou, a to v důsledku jistého zmatení pojmů mezi mnou a jednou mladou osobou.

(O. Wilde, Jak je důležité míti Filipa, The importance of being earnest)

20. Které z následujících tvrzení vystihuje charakter výchozího textu?

- a) Text je typickým příkladem veršovaného dramatu.
- b) Text tvoří pásmo vypravěče a přímá řeč dvou postav.
- c) V textu se objevují repliky postav a scénická poznámka, jde tedy o drama.
- d) V textu se střídá monolog jednak s dialogy, jednak se scénickými poznámkami.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 21

A kořenářka povídá: „To kouzlo je ve tvé hlavě. Ty jsi věřil, že dokážeš vylézt na strom. A také jsi to dokázal. Žádná šiška za tebe na strom nevylezla.“

To dá rozum, pomyslel si Bumbác, na strom přece opravdu vylezly jeho nohy a přidržoval se téměř rukama, musí o tom přeci něco vědět, vždyť tam byl, prokrindapána. „Takže já už nejsem nešika, protože věřím, že nejsem nešika,“ pronesl pro sebe a kořenářka pokývala hlavou. „Takže když něčemu hodně věřím, tak se to vyplní?“

„Samozřejmě. Takové jednoduché kouzlo to je. Bohužel většina lidí o něm stále ještě neví. Ale to je jiná kapitola,“ brumlala si teď už spíš pro sebe kořenářka.

I Bumbác chvíli jen tak koukal do země a o všem hluboce přemýšlel. Potom vzhlédl, aby ještě něco řekl, ale místo na pařezu po kořenářce bylo prázdné. Zmizela, jako když na sluníčku roztaje rampouch. A jako po rampouchu zbyde loužička vody, zbyla po kořenářce její vlídná slova.

„Dokážeš všechno, co chceš,“ zopakoval si je Bumbác.

(M. M. Svobodová, *Indigové pohádky*)

21. Které z následujících tvrzení neodpovídá výchozímu textu?

(Přímá řeč = výpověď mluvčího v uvozovkách)

Neznačená přímá řeč = výpověď mluvčího v 1. osobě, graficky neodlišená od zbytku textu

Vševědoucí vypravěč = zprostředkovatel děje, který zná i skryté myšlenky postav.)

- a) Text je příkladem prózy.
- b) V textu lze najít přímou a neznačenou přímou řeč.
- c) V textu vystupují dvě postavy, vypráví jej vševědoucí vypravěč.
- d) Hlavním motivem je myšlenka, že člověk si utváří svou realitu tím, čemu věří.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 22 – 25

Naše životy jsou truchlivé jak pláč

Jednou kvečeru šel z herny mladý hráč
venku sněžilo nad monstrancemi barů
vzduch byl vlhký neboť chýlilo se k jaru
avšak noc se chvěla jako prerie
pod údery hvězdné artilerie
které naslouchali u politých stolů
píjáci nad sklenicemi alkoholů
polonahé ženy v šatě z pávích pér
melancholické jako vpodvečer

Vracel jsem se domů přes most Legií
zpívaje si v duchu malou árii
píják světél nočních bárek na Vltavě
z hradčanského domu bilo dvanáct právě
půlnoc smrti hvězda mého obzoru
v této vlahé noci z konce únoru

Bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

Bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

(V. Nezval, *Edison*)

22. Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

- a) epická poezie
- b) lyrická poezie
- c) veršovaná próza
- d) lyrickoepická poezie

23. Který z následujících motivů se nevyskytuje ve výchozím textu?

(Motiv = základní jednotka tematické výstavby díla - např. motiv smrti, jednotlivé motivy na sebe navazují, tvoří větší celky a nakonec celé dílo.)

- a) motiv smutku
- b) motiv hráčství
- c) motiv nočního města
- d) motiv užívání si života

24. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), či nikoli (N):

(Přirovnání = připodobnění jedné skutečnosti k jiné, většinou pomocí slova jako.

Lyrický subjekt = „postava“ v lyrickém textu.

Aliterace = opakování stejné hlásky či skupiny hlásek na začátku dvou a více slov ve verši.)

a) V textu je užit rým sdružený.	ANO	NE
b) V textu se uplatňuje přirovnání.	ANO	NE
c) Lyrickým subjektem jsou pijáci alkoholů.	ANO	NE
d) Ve třetím a čtvrtém verši se vyskytuje aliterace	ANO	NE

25. Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje personifikaci?

- a) pijáci nad sklenicemi alkoholů
- b) avšak noc se chvěla jako prémie
- c) venku sněžilo nad monstrancemi barů
- d) jednou kvečeru šel z herny mladý hráč

26. Přiřadte k jednotlivým textům odpovídající literární žánr (A - F):

(Každý žánr z nabídky A - F můžete použít pouze jednou.)

- a) Nechod', Vašku, s pány na led,
mnohý příklad máme,
že pán sklouzne a sedlák si
za něj nohu zláme. _____
- b) Byl jeden král a královna a ta královna měla na čele zlatou hvězdu.
Mělit' se sice manželé velmi rádi, ale bohužel, jejich blaženost dlouho
netrvala. Žalost královu není možná vypovědět ani vypsát, to ví jen ten,
kdo ztratil, co miloval. _____
- c) Žába spatřila pasoucího se býka velké krásné postavy. Sama jsouc
postavy nepatrné, počala mu záviděti jeho velikost, i jala se nadýmati se,
nafukovala se a všemožně se namáhala, aby býku co do velikosti se vyrovnala.
„Nejsem ještě dost veliká?“ tázala se sester svých při každém nafouknutí.
„Ne!“ - „Ještě ne?“ ptala se opět. „ó, ještě dlouho ne!“ -A žába nepřestala
nadýmati se, až pukla. _____
- d) Něco padlo. - Pode dveřmi
mok se jeví – krvavý;
a když stará otevřela,
kdo leknutí vypraví!
Dvě věci tu v krvi leží –
mráz po těle hrůzou běží:
dětská hlava bez tělíčka
a tělíčko bez hlavy. _____

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje textů uvedeny, upraveno.)

- A. óda
- B. bajka
- C. balada
- D. pověst
- E. epigram
- F. pohádka